

Teatre infantil

L'estat de la qüestió

Marta Luna i Sanjuan.
Pedagoga i escriptora

Per entendre'ns

Parlar de teatre infantil és parlar d'un espai que té més d'una dimensió. Anomenem teatre infantil el teatre que es munta pensant en els infants com a espectadors i també anomenem teatre infantil el teatre que té els infants com a actors.

Algunes veus diferencien encara entre allò que constitueix un espectacle teatral amb text, música, dansa, efectes especials, etc. i teatre, aquella representació que té com a eix central un text literari teatral, una història amb uns personatges que dialoguen i unes acotacions o didascàlies que ens permeten imaginar i organitzar el moviment escènic i les actituds i expressions dels personatges.

Aquesta diferència és especialment notable si pensem en el teatre amb els infants com a actors, un teatre necessàriament senzill, sortit en general d'un centre escolar o d'un centre d'esplai i que té la seva base en el text.

Vitalitat

Tant si parlem d'infants espectadors com si parlem d'infants actors, entrem en un àmbit amb una innegable vitalitat.

Sorpren i conforta comprovar que, en temps d'activitats efímeres i curses fugisseres, companyies dedicades al teatre infantil com ara La Trepça, fundada el 1977, manté la seva capacitat d'engrescar el públic infantil al Teatre Regina. I amb La Trepça, altres companyies estables dedicades exclusivament al teatre i a l'espectacle infantil en general.

Se'n fa força, de teatre destinat a la mainada, i se'n farà més perquè hi ha demanda. Llegíem a *El Punt*, de dilluns 7 d'agost: «El teatre per a nens es fa gran al TNC. El Teatre Nacional de Catalunya (TNC), dirigit per Sergi Belbel apuja l'aposta pel teatre familiar. Si l'anterior director artístic, Domènec Reixach, ja va obrir aquesta línia fent produccions com *Hansel i Gretel* (Centre de Titelles de Lleida), *La Ventafocs* (Teatre Nu) i *Les aventures extraordinàries d'en Massagran*,⁽¹⁾ ara es planteja un treball amb Marduix,⁽²⁾ coincidint amb el seu trentè aniversari, La Baldufa i Artistras. La intenció és que cada dissabte i cada diumenge hi hagi programació per a tots els públics. La notícia que, des del TNC, es fa un pas més per dignificar⁽³⁾ aquest segment, en el qual treballen moltes companyies, s'ha rebut amb

1. Res de nou, i avancem un punt el contingut de l'article.
2. Una altra companyia pionera.
3. Tinc la impressió que darrere d'aquesta paraula s'hi amaga tot un altre article.

optimisme per part dels teatres que dediquen els festius a la canalla. El públic potencial és molt ampli encara».

De la mateixa manera, hi ha un grapat de centres escolars que, en solitari o agrupats per comarques, districtes, pobles... fa una pila d'anys que entre les moltes activitats que desenvolupen hi ha la preparació i la participació en alguna mostra de teatre.

Aquesta activitat teatral, escolar o de taller extraescolar, ha generat l'aparició de professionals diversos que, de manera individual o des d'empreses especialitzades, es dediquen a donar suport a la preparació de petits o joves actors, al muntatge i/o l'organització en si de les mostres, des d'ajuntaments o entitats culturals diverses.

Creix el nombre d'escoles de teatre destinades a públic infantil i juvenil i, naturalment, tot plegat ha generat noves necessitats de formació.

Llegim al web de l'Institut de Teatre en l'apartat d'oferta de cursos:

Pedagogia teatral

En espera de poder-vos oferir el Postgrau Europeu o Màster que preveiem poder iniciar d'aquí a uns dos anys, hem pensat aquest Curs, per tal de donar resposta a la gran quantitat de demandes que ens han arribat sobre la necessitat de començar a estructurar

uns estudis que, en aquests moments, no existeixen a casa nostra tot i que hi ha gran quantitat de persones que estan treballant aquestes matèries.

Pensem que és evident que la «Pedagogia teatral» cal que entri a l'Escola com a matèria curricular tal com hi ha estat de forma explícita des de l'època de l'escola activa per una gran quantitat de motius que defensen els millors pedagogs d'arreu del món...»

És evident, doncs, que el teatre infantil i juvenil és viu. Se'n fa, se'n veu.

Però....

I els textos?

Una exploració a diverses llibreries especialitzades o amb una bona secció infantil ens dona un resultat que contradiu completament la impressió optimista que podíem tenir fins ara.

Només hi ha una editorial, Bromera, amb una aposta decidida amb relació al text teatral. La col·lecció «Micalet Teatre» arriba al número 27 amb una adaptació de *Tirant lo Blanc* de Pasqual Alapont.

En altres editorials com ara Anaya o Edebé, trobem algun text teatral de tant en tant, sovint una adaptació d'algun clàssic.

Parramon té una col·lecció destinada als més petits «Juguem al Teatre» i sobreviuen alguns títols de les col·leccions «Tramoia» i «Tramoïeta» de La Galera.

I aquí s'acaba, llevat d'alguna altra excepció, l'edició de textos teatrals en català.

Cal afegir-hi que la majoria de títols dels pocs textos que hi ha en català són adaptacions de contes o d'obres clàssiques, però ben pocs són textos originals de nova factura. En aquest cas, Bromera torna a ser-ne l'excepció. I una sorpresa: una altra editorial de València, Carena, té una col·lecció de teatre «Teatret a l'Escola», amb títols de nova creació.

Llegir teatre

Em sembla recomanable recordar paraules escrites d'Isabel Tejerina en un dels seus articles publicats a *Peonza* (núm. 63, desembre 2002).

«Avui, la literatura dramàtica està gairebé absolutament al marge de l'educació literària i dels canals d'animació a la lectura dels nostres infants i joves.

Malgrat això, hem de seguir insistint en que, com tota obra literària de qualitat, també el gènere teatral pot ser gaudit pel valor intrínsec del seu llenguatge artístic. (...)

El fet, en la tradició del gènere i a l'actualitat, és que la major part de les obres que s'escriuen per a aquest públic no es conceben per a ser llegides ni per a esdevenir el text base d'un muntatge professional, sinó que són un mer pretext per a la seva escenificació a l'aula (Cervera, 1982, Fdez

Cambria, 1987, Butiñá, 1992, Muñoz, 2002). Això determina la seva escassa qualitat literària i que la producció sigui tan minsa.»

Potser el que passa amb el teatre infantil no és gaire diferent del que passa amb el teatre en general. Francesc Foguet i Boreu escriu:

«L'edició dels textos teatrals és a punt de convertir-se en una raresa. La majoria d'editorials estableixen com a criteris de selecció de les peces que volen publicar, o bé que siguin estrenades en la cartellera, o bé que siguin premiades en algun guardó (sovint a través de convenis més o menys avantatjosos).»

La dramaturgia catalana: reserva integral zoològica. *Quaderns Divulgatius*, 27: La dramaturgia als Països Catalans juliol del 2005

I els autors?

Qui escriu teatre i, més encara, teatre per a infants? No són els autors de narrativa, els quals ja creen històries per als nois i noies, ni tampoc els creadors de textos teatrals per a adults. En trobem ben pocs en tots dos casos. Un dels darrers, Pep Albanell, que va guanyar el premi SGAE 2004 amb l'obra *Els contra-pastorets de la Seu*.

Si els premis estimulen la creació artística, el panorama pel que fa a la convocatòria per a autors d'obres de teatre tampoc no és gaire falaguer. I torna a ser a València on hi ha més premis vius, com ara el «Xaro Vida» de Carcaixent o de nova creació com el «Vila de Massamagrell».

I em sembla que hem descrit el cercle viciós: no hi ha textos teatrals de nova creació perquè són efímers; no es publiquen. No es publiquen perquè els textos teatrals que es representen no són textos de nova creació, sinó adaptacions de narrativa tradicional i perquè és igual que se'n publiquin o no perquè no hi ha interès a llegir-los. Algunes representacions teatrals es basen en textos de baixa qualitat que, sense llums i efectes especials, i posats sobre paper, no tenen el mínim interès.

Un apunt personal

Vaig viure en directe l'experiència de creació de les col·leccions «Tramoia» i «Tramoïeta» de La Galera. Molts títols de les antigues col·leccions «Teatre Joc d'Equip» i «Taller de Teatre» s'havien exhaurit i la gent, el món escolar, semblava que els reclamava. Es va aprofitar que s'havien de reeditar aquests títols exhaurits per renovar el conjunt de la col·lecció, introduir autors nous —n'hi ha— i fer noves propostes. Em consta la voluntat editorial perquè sortís un producte acurat, variat, útil a l'escola i econòmic, que no hi hagués cap raó per fotocopiar-lo, que cada nen i cada nena pogués tenir-ne el seu exemplar, escriure-hi, dibuixar-hi, conservar-lo...

Quan van sortir els primers títols, se'n va parlar elogiosament.

La col·lecció va tenir una vida efímera, es van editar mitja dotzena de títols i prou. No es venien.

En què quedem? S'ha d'escriure teatre per a infants o no cal? S'ha d'editar o no cal? O potser és que ja hem de pensar en el teatre infantil, i potser l'adult també, com en un gènere estrictament audiovisual?

No ens estem deixant perdre alguna cosa?

